

2024-11-28

Mark- och miljööverdomstolen
Svea hovrätt
Box 2290
103 17 Stockholm

Slutskrift i mål M 15371-22

Som juridiskt ombud enligt fullmakt för de sakägare och föreningar jag företräder har jag av domstolen beretts möjlighet att yttra mig över aktilagorna 362-364 i mål M 15371-22.

Yrkanden

Inget av det Stockholm Exergi AB (nedan kallad bolaget) anför ändrar mina huvudmäns inställning i målet. Tidigare yrkanden kvarstår.

Vidare yrkar även Kyrkhamns varvsförening på ersättning för sina rättegångskostnader enligt 25 kap 2 § st 2 miljöbalken (MB). Både Lövsta Båtsällskap och Kyrkhamns varvsförening skadas av den planerade vattenverksamheten på ett sådant sätt att de inte längre kan bedriva sin verksamhet på platsen.

Bemötande av bolagets yttrande

Bolaget anför att kärnfrågan i målet är huruvida tillstånd kan lämnas till åtgärder som uppenbart kommer att leda till att vattenkvaliteten i en vattentäkt kommer att förbättras, även om dessa åtgärder högst tillfälligt bidrar till en begränsad påverkan på vattenkvaliteten. Som bolaget uppfattar det anser motparterna att svaret på den ovan angivna kärnfrågan är ja.

Den av bolaget angivna kärnfrågan är dock alldeles för begränsad. Mina huvudmän och Vattengruppen tillbakavisar att den av bolaget valda lokaliseringen för denna verksamhet någonsin skulle kunna uppfylla miljöbalkens krav på en lämplig placering enligt 2 kap 6 § MB. Vidare tillbakavisas att bolaget visat att

- 1, påverkan är tillfällig och att
2. påverkan är begränsad och vid råvattenintagen obefintlig.

Mina huvudmän vidhåller att verksamheten riskerar att medföra förorening inte enbart när den planerade hamnen uppförs, utan även under drift av både hamn och övrig verksamhet. Bolaget hänvisar till att det kommer att förekomma fartygstrafik i Östra Mälaren och att dagvatten från hårdgjorda ytor kommer att släppas ut även om bolagets planerade verksamhet inte tillåts. Just det faktum att ytvattenförekomsten redan är utsatt för förorening innebär, tvärt emot vad bolaget tycks anse, att ytterligare risk för allvarlig förorening inte kan tillåtas.

Den ansökta verksamheten riskerar att ge upphov till en sådan ökad förorening eller störning som innebär att vattenmiljön försämras på ett otillåtet sätt eller som har sådan betydelse att det äventyrar möjligheten att uppnå den status som vattnet ska ha enligt en miljökvalitetsnorm. Detta följer av artikel 7 och artikel 4 i ramvattendirektivet. Påverkan vad gäller miljökvalitetsnormer för ytvatten och icke-försämringskravet gäller hela vattenförekomsten, och då det är fråga om vatten som används för uttag av dricksvatten även tillrinningsområdet. Medlemsstaterna ska säkerställa erforderligt skydd för de identifierade vattenförekomsterna i syfte att undvika försämring av deras kvalitet för att minska den nivå av vattenrening som krävs för framställning av dricksvatten. Målet att uppnå god vattenstatus bör eftersträvas för varje avrinningsområde, så att åtgärder som avser ytvatten och grundvatten som tillhör samma ekologiska, hydrologiska och hydrogeologiska system samordnas. Vad gäller skyldigheten att förebygga en försämring av statusen hos ytvattenförekomster har EU-domstolen vid flera tillfällen slagit fast att denna skyldighet är bindande i varje skede av genomförandet av detta direktiv och är tillämplig på "varje typ av" och varje status av en ytvattenförekomst för vilken en förvaltningsplan har eller borde ha antagits (dom av den 1 juli 2015, Bund für Umwelt und Naturschutz Deutschland, C-461/13, EU:C:2015:433, punkt 50, dom av den 4 maj 2016, kommissionen/Österrike, C-346/14, EU:C:2016:322, punkt 64, och dom av den 5 maj 2022, Association France Nature Environnement (Tillfällig påverkan på ytvatten), C-525/20, EU:C:2022:350, punkt 25).

Ramvattendirektivet, som är antaget med stöd av motsvarande fördragsbestämmelse till nuvarande artikel 192 FEUF, ska vidare tolkas mot bakgrund av unionens miljömål. Däribland att miljön ska bevaras, skyddas och förbättras samt att en hög skyddsnivå åsytas. Tolkningen ska bygga på försiktighetsprincipen.

Då Mälaren Görvältn är både en statusklassad ytvattenförekomst (Mälaren-Görvältn - WA11895268/SE659044 -160864) och en skyddad dricksvattentäkt enligt 7 kap 21 § MB (motsvarande art 7 ramvattendirektivet) innebär detta att inte enbart vattenskyddsföreskrifterna som antagits av Länsstyrelsen måste följas, utan även att miljö kvalitetsnormerna som följer av art 4 i ramvattendirektivet måste uppnås och att icke-försämringskravet gäller.

EU-domstolen klargjorde i Weserdomen, C 461/13, att så snart en kvalitetsfaktor försämrades med en klass utgjorde detta en otillåten försämring, även om statusen som helhet inte försämrades. Om kvalitetsfaktorn redan är i lägsta klassen, är ingen försämring alls enligt domstolen tillåten, d v s varje liten försämring utgör en försämring av status. För särskilda förorenande ämnen anges i ramvattendirektivet normativa definitioner för hög, god och måttlig status (bilaga V). Normativa definitioner avseende otillfredsställande och dålig status finns bara för sammanvägd ekologisk status. För prioriterade ämnen anger prioämnesdirektivet¹ så kallade klassgränser, vilka utgör kriterier vilka definierar gränsen under vilken det är troligt att ingen skada uppkommer i miljön eller för människors hälsa. De bestämmelser som implementerar ramvattendirektivet är förutom 5 kap MB, vattenförvaltningsförordningen och Havs- och Vattenmyndighetens föreskrift (HVMFS 2019:25) om klassificering och miljö kvalitetsnormer avseende ytvatten.

För särskilda förorenande ämnen finns endast två nivåer i HVMFS 2019:25 – god eller måttlig. Måttlig status för särskilda förorenande ämnen är således den lägsta klassen och innebär förbud mot ytterligare försämring. Om tillämpningen av särskilda förorenande ämnen inte tolkas på detta sätt riskerar det svenska genomförandet av ramvattendirektivet att inte innehålla ett försämringsförbud avseende dessa ämnen. Särskilt förorenande ämnen som enbart uppnår måttlig status i aktuell ytvattenförekomst är koppar. Se vad gäller koppar Vattengruppens yttrande som medföljer som bilaga.

Prioriterade ämnen som inte uppnår god kemisk status i den aktuella ytvattenförekomsten är kvicksilver, polybromerade difenyletrar (PBDE), antracen, nickel, kadmium, bly och tributyltenn. Varje liten tillförsel även av dessa ämnen medför en försämring av en vattenförekomst som redan är i den lägsta klassen och är därmed oacceptabel, även om denna tillförsel skulle vara tillfällig (se EU-domstolen mål C-525/20). Mina huvudmän och Vattengruppen tillbakavisar dock att påverkan i detta fall skulle vara tillfällig.

Risken för spridning av både särskilda förorenande ämnen och prioriterade ämnen är inte obetydlig. Detta spelar dessutom ingen roll då alla eventuella utsläpp av nu aktuella ämnen äventyrar möjligheten att nå god status. Det är centralt att bedömningen görs utifrån ett recipientperspektiv. Ytterligare påverkan i vattenförekomster som är i risk att inte uppnå god status med en identifierad och säkerställd trend som påvisar försämring eller oförändrad utveckling, måste bedömas som oacceptabel (se även prop. 2017/18:243).

Det är i detta fall således en fråga om ett oacceptabelt risktagande. Att beakta omsättningen av vattnet i förekomsten är felaktigt eftersom ramvattendirektivets syfte är att förhindra utsläpp som kan leda till ett äventyrande av att uppnå god status. Eftersom bolagets förslag till försiktighetsmått och skyddsåtgärder inte innebär nollutsläpp är det till följd av gällande miljö kvalitetsnormer inte möjligt att tillåta verksamheten. Mina huvudmän och Vattengruppen

¹ Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/105/EG av den 16 december 2008 om miljö kvalitetsnormer inom vattenpolitikens område

bedömer vidare att det heller inte är möjligt att förse ett eventuellt tillstånd med tillräckligt långtgående och ekonomiskt godtagbara villkor som skulle innebära ett nollutsläpp.

Den ansökta verksamheten försämrar den ekologiska och kemiska statusen och verksamheten skulle äventyra möjligheten att uppnå god status för kvalitetsfaktorerna särskilda förorenande ämnen och prioriterade ämnen. För ämnena koppar, kvicksilver, PBDE, antracen, nickel, kadmium, bly och tributyltenn är ytvattenstatusen redan i lägsta möjliga statusklass. Ytterligare tillskott av dessa ämnen kan inte accepteras, även om det skulle vara tillskott av försumbar betydelse. Verksamheten är därmed inte tillåtlig enligt 5 kap 4 § MB. Förutsättningar för undantag enligt 4 kap 11-12 §§ vattenförvaltningsförordningen saknas. Undantagsbestämmelserna innehåller inte tillåtlighet för försämring av kemisk ytvattenstatus eller särskilda förorenande ämnen. En sådan försämring kan inte omfattas av undantagsbestämmelserna.

Den ansökta verksamheten strider därmed även mot 1 och 6 §§ vattenskyddsföreskrifterna för Östra Mälaren. I aktuellt mål saknas särskilda skäl för dispens och ett tillstånd till verksamheterna skulle motverka förbudets syfte. Förutsättningar för dispens saknas därmed.

I övrigt hänvisas till samtliga tidigare inlagor i målet, även hos Mark- och miljödomstolen, samt Vattengruppens senaste yttrande, se bilaga.

Dag som ovan

Gunilla Högberg Björck

Bilagor

Vattengruppens yttrande till Rädda Lövstas inlaga till Mark och Miljööverdomstolen, Mål M15371-22, Aktilaga 362, 2024-10-15

Kostnadsräkning